

OIKEUDELLINEN ASiantuntijalausunto

Rovaniemi 21.8.2016

**Matti Hepola
Apulaisprofessori, OTT**

Lapin ELY-keskus on pyytänyt allekirjoittaneelta oikeudellista asiantuntijalausuntoa seuraavasta kysymyksestä: ”Onko Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen luvan puitteissa sallittua harjoittaa lyhytaikaissäännöstelyä.”

Lausuntoa laatiessani käytössäni ovat olleet jäljempänä mainittavat vesioikeudelliset ratkaisut ja Pohjois-Suomen vesioikeuden arkiston asiakirjat FA 487:387-389 (asiakirjat liittyen vesioikeuden päätökseen 1.2.1969, 7/69/II, sisältäen väliaikaisten lupien asiakirjat).

1. Hanketta koskevat vesioikeudelliset lupapäätökset

1.1 Vesistötoimikunnan päätös 29.6.1956 väliaikaisen luvan myöntämiseen

Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitosta koskeva ensimmäinen ratkaisu on vesistötoimikunnan päätös 29.6.1956 koskien väliaikaisen luvan myöntämistä vesilaitoksen rakentamiseen Kuusinkijoen Myllykoskeen Kuusamon pitäjässä. Päätös on annettu Imatran Voima Oy:n hakemukseen ja ratkaistu vesistötoimikunnassa siinä järjestyksessä kuin eräiden kiireellisten vesioikeusasiain käsittelemisestä 2.2.1934 annetussa ja 16.4.1937 osittain muutetussa laissa säädettiin.

Imatran Voiman Oy:n 28.9.1954 päivätyssä hakemuksessa todetaan mm. seuraavaa:

- ”Keskiavesimäärä 9,0 m³/s, korkein tulvavesimäärä HQ=59,0 m³/s”
- ”Kalastuksella ei Kuusinkijoessa Vuotunkijärvien alapuolella ole käytännössä taloudellista merkitystä”
- ”Myllykosken voimalaitos, joka rakennetaan ensimmäisenä, suunnitellaan luonnollista veden purkautumista silmällä pitäen ja varaudutaan ottamaan huomioon vesistön myöhempi säännöstely. Säännöstelyhanketta koskeva lupanomus tullaan jättämään myöhemmin. Riippuen säännöstelyn laajuudesta on suunnitelmassa otettu huomioon II koneiston sijoitusmahdollisuus.”
- ”Imatran Voima Osakeyhtiössä laadittujen suunnitelmien mukaan tullaan Kuusinkijoen vesistön koskialueelle rakentamaan kolme voimalaitosta: Saunakoski, Myllykoski ja Kiukaankorva.”
- ”Patoon ei ole suunniteltu kalatietä. Vesistön kalakannan turvaaminen on selvitettävä yhteisenä kysymyksenä koko Kuusamon vesivoiman rakentamiskysymyksen yhteydessä”

Toimitusinsinöörin määräämisen jälkeen Imatran voima Oy oli 6.10.1955 vesistötoimikunnalle toimittanut rakennussuunnitelman muutoksen, joka koski laitoksen padotuskorkeutta ja alaveden korkeutta ja väliaikaisen luvan myöntämistä. Toimitusinsinööri Olavi Lyytinen oli 21.10.1955 antanut lausuntonsa väliaikaisen luvan ehdoista. Toimitusinsinöörin lausunnossa todetaan mm. seuraavaa:

- ”Kalastusta harjoitetaan Kuusinkijoen vesistössä melkoisesti, pääasiassa kuitenkin vain omaa tarvetta varten. Vuotunkijärvestä saadaan siikaa ja lohta, josta viimeksi mainittu nousee Myllykoskesta, mikä onkin urheilukalastajien

suosima pyyntipaikka. Katsoen Kuusamon erikoisasemaan matkailu- ja luonnonnähtävyysskeskuksena, pidän kalaportaan tekemistä Myllykoskeen suotavana.”

- ” 4) Hakija on velvollinen ryhtymään kalakannan suojaamiseksi ja lisäämiseksi niihin toimenpiteisiin, joita maataloushallituksen kalatalousosasto mahdollisesti pitää tarpeellisina.”

Päätöksessään vesistötoimikunta totesi, että hakija omisti hanketta varten tarpeellisen rantatontin ja oli hankkinut omistukseensa enemmän kuin kaksi kolmannesta Myllykosken vesivoimasta. Hakija oli esittänyt täydellisen hakemussuunnitelman ja hankkeella oli yleisehkö merkitys. Näin ollen vesistötoimikunta totesi hankkeen täyttävän toimenpiteistä vesivoiman käyttöön ottamisen helpottamiseksi 21.3.1941 annetun lain ja sen voimassaoloajan pidentämiseksi 30.12.1955 annetun lain edellytykset. Vesistötoimikunta myönsi Imatran Voima Oy:lle väliaikaisen luvan vesilaitoksen rakentamiseen Kuusinkijoen Myllykoskessa noudattaen paitsi vesioikeuslain säännöksiä, päätökseen sisällytettyjä lupaehtoja.

Lupaehtojen mukaan (LE 1) laitoksen koneasema ja pato oli rakennettava piirustuksen ” Myllykoski. Voimalaitoksen sijoitus. B5 Myll 03b ja R1 Myll 13” osoittamalle paikalle. Padon harjakorkeuden tuli olla NN +146,00 m (p.o. + 246,00 m) ja rakentaminen tuli tehdä muutoin lupaehdosta ilmenevällä tavalla.

Lupaehdon mukaisilla rakenteilla saatiin Ala-Vuotungin vedenpinta padota korkeuteen NN +244,10 m ja vedenpinnan ylittäessä mainitun korkeuden oli tulva-aukot avattava. Vedenpinnan korkeutta NN +243,60 Ala-Vuotungissa ei saanut alittaa. Lupaehdon mahdollistama vedenpinnan korkeuden vaihtelu Ala-Vuotungissa oli näin 0,5 m.

Väliaikaisen luvan kalataloutta koskevan lupaehdon (LE 5) mukaan hakija oli velvollinen ryhtymään kalakannan suojelemiseksi ja lisäämiseksi niihin toimenpiteisiin, joita maataloushallitus piti tarpeellisina ja hakijan oli lupapäätöksen tarkoittamaan rakentamiseen ryhtyessään käännäyttävä maataloushallituksen puoleen sanottujen toimenpiteiden määräämistä varten.

Lupaehdon (LE 12) mukaan väliaikaisen luvan perusteella tapahtuvista toimenpiteistä johtuvien vahinkojen ja haittojen korvaamisesta määrättäisiin lopullisesti annettaessa lopullinen lupa Kuusinkijoen Myllykosken vesilaitoksen rakentamiseen. Vesistötoimikunnan päätökseen ei saanut erikseen hakea muutosta.

1.2 Vesistötoimikunnan päätös 31.3.1962 väliaikaisen luvan myöntämiseen padotuksen korottamiselle

Vesistötoimikunnan päätöksen 31.3.1962 mukaan Imatran Voima Oy oli 29.1.1962 päiväämässään ja vesistötoimikunnalle 30.1.1962 saapuneessa kirjelmässään todennut ostaneensa miltei kokonaisuudessaan voimalaitoksen yläpuoliset ranta-alueet korkeuteen NN +245,65 saakka. Yhtiö pyysi että sille myönnettäisiin sekä lopullinen että väliaikainen lupa veden patoamiseen korkeuteen NN +244,65 saakka. Asian

käsittelyn jälkeen vesistötoimikunta muutti Kuusinkijoen Myllykosken rakentamiseen 29.6.1956 myönnetyn väliaikaisen luvan lupaehtoja.

Lupaehdon (LE1) mukaan oli mm. koneaseman ja Ala-Vuotunkijärven joenuoma perattava siten, että tulva-aukot kykenivät purkamaan suurimmankin tulvavirtaaman Ala-Vuotunkijärven ollessa korkeudella NN +244,65 m. Lupaehdossa mainituilla rakenteilla vedenpinta Ala-Vuotunkijärvessä saatiin padota korkeuteen NN +244,65 m ja tuli padon aukkoja tarpeen mukaan avaamalla estää vedenpinnan nousu sallittua ylemmäksi. Alarajaa NN +243,60 m ei saanut alittaa. Kalatalousvelvoitetta koskevaa lupaehtoa (LE 5) ei muutettu. Korvausmääräyksiä täsmennettiin ja määrättiin erikseen (LE 12), että vesistötoimikunnan antaman väliaikaisen luvan mukaiset lupaehdot olivat voimassa mikäli ne eivät olleet ristiriidassa nyt annetun päätöksen kanssa. Väliaikaiseen päätökseen ei saanut hakea valittamalla muutosta.

1.3 Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 1.2.1969 (7/69/II)

Kuusinkijoen Myllykosken vesivoimalaitoksen rakentamista koskeva varsinainen lupa on annettu vuonna 1969. Hankesuunnitelman selostuksesta ilmenee mm., että laitoksen koneasemaan oli sijoitettu yksi turpiinikoneisto, joka käytti vettä 16 m³/s. Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen rakennussuunnitelma 29.4.1965 ei sisältänyt ehdotuksia juoksutusmääräyksiksi. Myllykosken voimalaitoksen toista koneistoa ei ollut asennettu ja Kuusinkijoen vesistön voimalaitosrakentaminen oli muutoin pysähtynyt.

Pohjois-Suomen vesioikeus oli, selostettuaan vuosina 1956 ja 1962 annetut väliaikaiset luvat, 14.12.1965 päättänyt, että asian käsittelyssä oli noudatettava vesilain 1961 menettelysäännöksiä. Hanke oli näin määrätty katselmustoimitukseen. Katselmustoimituksessa oli todettu mm. seuraavaa:

- Katselmuskirja 14.2.1966 s. 7 ”Suunnitelmassa sekä väliaikaisten lupien lupapäätöksissä ei ole määrätty juoksutuksen järjestelyä. Ala-Vuotunkijärven säännöstelytilavuus, mikä on noin 1,6 milj m³, ei suo suuriakaan mahdollisuuksia virtaamien pitempiaikaiseen järjestelyyn, koska altaan täyttäminen alarajalta ylärajalle keskivirtaaman (MQ) kestää noin 2 vrk., kun juoksutusta voimalaitoksen läpi ei tapahdu. Keskialivirtaaman (MNQ) aikana kestää täyttäminen 12 vrk. Näin ollen järveä voidaan säännöstellä kulutuksen mukaan vain vuorokausi- ja viikkosäännöstelynä. Koska Kuusinkijoen varrella voimalaitoksen alapuolella ei ole asutusta ja koska voimalaitoksen alakanavaan laskee oikealta Koverusjoki ja noin 4 km alempana Hivotanjoki, joiden valuma-alueet ovat yhteensä noin 60 km² ja järvisyydet 10 %, joten Kuusinkijoki ei miltään osin joudu täysin kuiville esitän, että Ala-Vuotunkijärveä saadaan säännöstellä paitsi annettujen säännöstelyrajojen puitteissa myös siten, että voimalaitoksen tai tulva-aukkojen kautta on juoksutettava vettä läpi vuoden vähintään 0,8 m³/s viikkokeskiarvona.”

Pohjois-Suomen vesioikeuden (1969) päätöksen selostusosan mukaan vesistötoimikunnan (1962) antaman luvan mukaan Ala-Vuotunkijärveä saatiin säännöstellä niin, että ylin sallittu vedenkorkeus oli NN + 244,65 ja alin NN +243,60

m. Nämä säännöstelyrajat vastasivat suunnilleen luonnonmukaisten vedenkorkeusvaihtelujen ääriarvoja. Myllykosken rakentamisen vuoksi vaelluskalan kulku oli estynyt. Kalastus oli ollut kotitarvekalastusta sekä urheilukalastusta. Toimitusmiehet olivat arvioineet kalansaaliin vähenemiseksi taiminen osalta 200 kg/vuosi ja siian osalta 400 kg/vuosi. Toimitusmiesten lausunnosta antamassaan muistutuksessa Imatran Voima Oy oli yhtynyt toimitusmiesten kantaan siitä, että kalatien rakentaminen kalanhoitotoimenä ei ollut tarkoituksenmukaista, vaan yhtiö oli velvoitettava suorittamaan maksu kalakannan säilyttämiseksi. Kalakannan säilyttämiseksi määrättävä maksu oli päätettävä yhtiön mukaan lopullisena ja sen esittämän suuruisena (400 mk/vuosi). Luotettavaa lisäselvitystä voimalaitoksen rakentamisen kalatalousvaikutuksista ei ollut enää lisää odotettavissa. Maksun tuli olla järkevässä suhteessa sekä kalakantaan kohdistuneeseen vahinkoon että voimalaitoksen tuottoon. Yhtiön käsityksen mukaan voimalaitoksen kalakannalle aiheuttama vahinko oli suhteellisen vähäinen ja rajoittui suurelta osin voimalaitoksen rakentamisalueelle.

Toimitusmiesten lausunnosta antamassaan muistutuksessa alueen kalastuskunnat totesivat voimalaitoksen estäneen täysin vaelluskalan nousun Kuusinkijokea eteenpäin. Ne vaativat kalatien rakentamista suljettuun Piilijoen uomaan sekä korvaavia toimenpiteitä ja korvauksia. Niinikään ne vaativat Kuusinkijoelle 10 m³/s minimijuoksutusta.

Toimitusmiesten lausunnon johdosta maataloushallitus vaati hakijalta vesiasetuksen 61 §:n mukaisten selvitysten laatimista. Maksun suuruuden tuli ennen selvitysten laatimista olla 5000 mk/vuosi. Lisäksi lupaehdossa 3 tuli ottaa minimijuoksutusta 0,5 m/s koskeva määräys. Imatran Voima Oy vastusti tätä 4.4.1966 kirjelmässään mm. seuraavalla perusteella:

”Maataloushallituksen ja tie- ja vesirakennushallituksen taholta on 3. Lupaehdot vaadittu muutettavaksi ja tarkistettavaksi. Vaatimuksia emme voi pitää perusteltuina. 0,5 m³/s juoksuttamisella ei mielestämme voida saavuttaa mitään etua kalakannalle, mutta sen sijaan se tuottaisi voimalaitokselle ja sen käytölle hankaluutta ja tappiota. Kuten katselmuskirjassa on todettu, laskee voimalaitoksen alakanavaan ja sen alapuolelle sivuvesistöjä, joten Kuusinkijoki ei miltään osin joudu täysin kuiville.”

Vesioikeus myönsi VL:n 2:5, 2:6,2, 2:7,1, 2:20, 2:22,2, 3:3, ja 22:7 perusteella:

”...luvan Myllykosken voimalaitoksen rakentamiseen Kuusinkijokeen Kuusamon kunnassa sekä käyttöoikeuden jäljempänä lupaehdoissa sanottuihin, yrityksessä käyttöön otettaviin, hakijalle vielä omistus- tai käyttöoikeuden nojalla kuulumattomiin alueisiin ja vesivoimaan noudattamalla seuraavia lupaehdot.”

Vesioikeus otti päätöksessään huomioon maataloushallituksen minimijuoksutusta koskevan vaatimuksen lupaehdosta 2 ilmenevin tavoin. Vesioikeus hylkäsi vaatimukset enempien kalataloudellisten tutkimusten suorittamisesta. Kalatien rakentamisesta ja sen käyttämisestä aiheutuvia kustannuksia vesioikeus piti saavutettavaan hyötyyn verrattuna suhteettomina. Vesioikeus määräsi kalatalouslupaehdon maksuna.

Lupaehdon (LE 2) mukaan vedenpinnan vaihtelu Ala-Vuotunkijärvessä sai olla välillä NN +244,65 – NN +243,60. Voimalaitoksen tai tulva-aukkojen kautta oli juoksutettava vettä läpi vuoden aina vähintään 0,3 m³/s. Kalataloutta koskevan lupaehdon (LE 5) mukaan kalanhoitotoimenpiteiden perustamiskustannuksiin oli maksettava kertakaikkisena maksuna 20.000 mk ja vuosimaksuna jatkuvista hoitotoimenpiteistä vuoden 1969 alusta 2.000 mk.

1.4 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 9.6.1970

Vesioikeuden päätöksestä valitettiin tuolloin voimassa olleiden vesilain muutoksenhakusäännösten perusteella suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun selostusosassa todetaan, että toimitusinsinööri ja avustava insinööri olivat vesioikeuskäsittelyssä ehdottaneet luvan myöntämistä päätöksessä määrätyn vedenkorkeuden vaihteluvälein. Heidän ehdotuksensa minimijuoksutukseksi oli ollut läpi vuoden 0,8 m³/s viikkokeskiarvona.

Valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle hakija oli vaatinut minimijuoksutusta koskevan lupaehdon muuttamista toimitusmiesten esityksen mukaiseksi. Yhtiö vaati vesioikeuden päätöksessä määrätyn kertakaikkisen kalanhoitomaksun (20.000 mk) poistamista aiheettomana ja lakiin perustumattomana. Vuotuismaksuksi hakija vaati 1.000 mk. Maataloushallitus vaati kertakaikkisen maksun suuruudeksi 275.000 mk, vuotuismaksuksi 40.650 mk sekä hoitosuunnitelman laatimiseen 75.000 mk. Minimijuoksutukseksi maataloushallitus vaati 0,4 m³/s virtaamaa. Lisäksi maataloushallitus vaati, että hankittavien selvitysten perusteella vesioikeus voisi hakijan tai maataloushallituksen hakemuksesta tarkistaa sekä kertamaksun että vuotuismaksun suuruutta. Kalastuskunnat vaativat selvitysten tekemistä ja asian palauttamista vesioikeudelle sekä kalatalousmaksua siihen saakka kun lopullinen päätös annettaisiin. Lisäksi kalastuskunnat vaativat korkeinta hallinto-oikeutta selvittämään kuinka suurta virtaamaa Myllykoskesta voitaisiin pitää minimivirtaamana vuoden eri aikoina.

Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus katsoi, että kalatalousmaksun muuttamiseen tai enempien selvitysten hankkimiseen taikka asian palauttamiseen kalastuskuntien ja maataloushallituksen esittämällä tavalla ei ollut perusteita.

Minimivirtaaman osalta korkein hallinto-oikeus vesilain 3:8 ja 2:14 perusteella hyväksyi hakijan valituksen ja muutti lupaehdon 2 niin, että voimalaitoksen tai tulva-aukkojen kautta oli juoksutettava vettä läpi vuoden vähintään 0,8 m³/s viikkokeskiarvona. Korkein hallinto-oikeus muutti myös eräitä muita lupaehtoja ja siirsi asian rahakorvausten osalta vesiylilioikeuden ratkaistavaksi. Muilta osin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu oli lopullinen.

1.5 Vesiylilioikeuden ratkaisu 24.10.1972

Vesiylilioikeus ei muuttanut vesioikeuden päätöstä rahakorvauksien osalta.

1.6 Korkeimman oikeuden tuomio 10.10.1974

Vuotungin kalastuskunta valitti vesiyläoikeuden ratkaisusta korkeimmalle oikeudelle. Korkein oikeus ei tuomiossaan muuttanut vesiyläoikeuden ratkaisua.

1.7 Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 17.11.1993 115/93/I

Imatran Voima Oy haki vesioikeuteen 4.6.1993 saapuneella hakemuksella Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen kalanhoitomaksun korvaamista rakentamalla patoon kalatie. Päätöksen selostusosassa todetaan että voimalaitoksen juoksutus hoidetaan ylärajan NN +244,65 ja alarajan NN +243,60 puitteissa. Voimalaitoksen tai tulva-aukkojen kautta on kuitenkin juoksutettava vettä läpi vuoden vähintään 0,8 m³/s viikkokeskiarvona. Käytännössä Myllykosken voimalaitoksella juoksutetaan lievää kevätalennusta lukuun ottamatta Ala-Vuotunkijärven tulovirtaamaa lupaehdojen puitteissa eikä laitosta juurikaan käytetä lyhytaikaissäätöön.

Kalatien rakentamista Kuusinkijoen Myllykoskeen oli selvitetty Kuusamon kalastuskuntien, Kuusamon kunnan ja Imatran Voima Oy:n yhteistyönä. Käytännössä selvitettiin mahdollisuus rakentaa Myllykosken voimalaitoksen toisen koneyksikön tyhjään tilaan Borland-tyyppinen kalatie. Suunnitelman mukaan kalatie olisi toiminnassa 15.5-30.9 välisen ajan. Kustannusarvio oli 715.000 mk. Voimassa olleen lupaehdon mukainen maksu oli päätöksen antamisen aikana ollut 9.800 mk vuodessa.

Suunnitelman perusteella hakija esitti, että kalakannan hoitoa koskeva voimassa ollut lupaehto muutettaisiin seuraavasti:

” Kalakannan säilyttämiseksi ja kalankulun turvaamiseksi Kuusinkijoen vesistössä voimalaitoksen II-koneyksikön tyhjään tilaan vesitiehen on rakennettava Borland-tyyppinen kalatie. Kalatie on rakennettava kahden vuoden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.”

Päätöksessään Pohjois-Suomen vesioikeus muutti Myllykosken voimalaitoksen rakentamista koskevan päätöksen 7/69/2 lupaehdon 5 kuulumaan seuraavasti:

” Kalakannan säilyttämiseksi ja kalankulun turvaamiseksi Kuusinkijoen vesistössä voimalaitoksen II-koneyksikön tyhjään vesitiehen on rakennettava Borland-tyyppinen kalatie. Kalatie on rakennettava kahden vuoden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.”

” Kalatietä on käytettävä vuosittain ainakin 15.5 – 30.9 välisenä aikana. Luvan saajan on jatkuvasti pidettävä kalatien käytön edellyttämät rakenteet kunnossa”

Vesioikeus määräsi myös, että luvan saajan tuli suorittaa vielä viiden vuoden ajan kalatien käyttöönottovuotta seuraavan vuoden alusta kalanhoitomaksuna 9 800 mk. Päätös sisälsi myös kalatien toiminnan tarkkailuvelvoitteen. Päätös perustui vesilain 2 luvun 22 § 4 mom:n soveltamiseen eli vesioikeus katsoi olosuhteiden muuttuneen olennaisesti. Perusteluissa vesioikeus totesi muun ohella, että voimassa oleva minimijuoksutusmääräys jää ennalleen.

1.8 Yhteenvedo asiassa annetuista vesioikeudellisista luparatkaisuksista

Kuusinkijoen Myllykosken luvanhaltijan oikeusasema määräytyy nykyisin voimassa olevan vesilain, sen voimaantulosäännösten mukaisesti aiemmin voimassa olleen vuoden 1961 vesilain ja edellä selostettujen lupapäätösten perusteella. Kuusamon Myllykosken luvanhaltijalla on oikeus säännöstellä Ala-Vuotunkijärveä säännöstelyrajojen NN + 243,60 – +244,65 puitteissa.

Laitokselta on juoksutettava vettä 0,8 m/s viikkokeskiarvona ympäri vuoden. Laitoksen voimassaolevat lupaehdot eivät sisällä nimenomaisia mainintoja lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamisesta. Vesioikeudellisen luvan hakija ei 1950- ja 1960-luvuilla ole toiminut lupakäsittelyyn täsmennettyä esitystä juoksutuksen järjestämiseksi. Laitoksen 1960-luvulla suoritettua vesilain mukaisessa katselmustoimituksessa toimitusinsinööri on todennut - nähtävästi Kuusinkijoen vesistön vesivoimarakentamisen muuttuneen tilanteen vuoksi – Ala-Vuotunkijärveä voitavan käyttää vain vuorokausi- ja viikkosäännöstelyyn puuttuvan säännöstelytilavuuden vuoksi. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös vuodelta 1970 perustuu juoksutuksen osalta toimitusinsinöörin lausuntoon ja sen perusteisiin, koska toimitusinsinöörin esitys 0,8 m³/s juoksutuksesta viikkokeskiarvona hyväksyttiin ja vesioikeuden määräämää lupaehtoa muutettiin.

Vallitseva käytäntö ainakin vuoteen 1993 näyttää olleen se, että laitoksella juoksutettiin Ala-Vuotunkijärven tulovirtaamaa ja laitosta ei juurikaan käytetty lyhytaikaissäätöön. Tämä ilmenee Kuusinkijoen Myllykosken kalatien rakentamista koskevasta päätöksestä, jossa todetaan laitosta vuoteen 1993 käytetyn niin, että sillä hyödynnettiin Ala-Vuotunkijärven tulovirtaamaa sähkön tuottamiseen.

2. Lyhytaikaissäännöstelyä koskevaa oikeuskäytäntöä

2.1 KHO 11.9.1980/4258

KHO 11.9.1980/4258, diaarinumero: 2996/47/79, antopäivä: 11.9.1980, taltio: 4258

Yhtiölle myönnetty lupa suorittaa tilapäisesti lyhytaikaista säännöstelyä pysytettiin, vaikka säännöstelystä alapuolisille voimalaitoksille aiheutuvia ja muita vaikutuksia ei ollut selvitetty, kun ne *ilman käytännössä saatua kokemusta eivät olleet riittävän tarkasti selvitettävissä*. Luvan saaja veloitettiin juoksuttamaan voimalaitokselta jatkuvasti vähintään 4 kuutiometriä/s suuruinen virtaama ja suorittamaan säännöstelyn vaikutusten selvittämiseksi eri juoksutustilanteissa avovesikaudella ja talvella vedenkorkeus- ja virtaamahavaintoja sekä ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin vahinkojen estämiseksi ja rajoittamiseksi, mikäli säännöstelystä aiheutui haitallista rantaäyräiden sortumista tai muita haitallisia vaikutuksia. Luvan saajan oli määräajassa pantava vesioikeudessa vireille hakemusasias, jossa ratkaistiin, *voitiinko ja millä ehdoilla säännöstelyä jatkaa* sekä määrättiin siitä aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta. Hakemukseen oli liitettävä tehtäväksi määrättyjen tutkimusten ja selvitysten tulokset sekä ehdotus juoksutussäännöksi.

Ratkaisu on ensimmäinen 1980-luvulla annetuista lyhytaikaissäännöstelyä koskeneista päätöksistä. Tässä ratkaisussa korkein hallinto-oikeus linjasi sen, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset tulee lupaa myönnettäessä selvittää. Kyseisessä ratkaisussa näin ei voitu enää menetellä, joten luvanhaltijalle asetettiin velvollisuus saattaa asia uudelleen lupakäsittelyyn.

2.2 Perhonjoki, Kaitfors

KHO 26.2.1981/1053, diaarinumero: 2421/47/80 antopäivä: 26.2.1981, taltio:1053

Vesioikeus myönsi päätöksillään vesihallitukselle luvan Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelyyn ja Perhonjoki Oy:lle luvan voimalaitoksen rakentamiseen Perhonjoen Kaitforsin koskeen. Lupien lupaehtojen mukaan voimalaitoksella *saatiin suorittaa viikko- ja vuorokausisäännöstelyä* mm. niin, että säännöstelypadosta oli kuitenkin juoksutettava vettä Perhonjoen nykyiseen uomaan kesä-syyskuussa vähintään 0,3 kuutiometriä/s ja muuna aikana vuotta vähintään 0,1 kuutiometriä/s. Voimalaitoksen juoksutukset tulivat vaihtelevaan 0-40 kuutiometriä/s. Mainittujen juoksutusten oli oltava päivittäin vähintään 3 kuutiometriä/s vuorokausikeskiarvona laskettuna.

KHO katsoi, että suunnitellun lyhytaikaisen säännöstelyn vaikutuksia Sääskosken säännöstelypadon alapuolisessa Perhonjoen uomassa *ei ollut riittävästi selvitetty* hakemuksessa eikä myöskään katselmustoimituksessa taikka muutoin vesioikeuden toimesta. Myöskään ei ollut esitetty asianmukaista selvitystä siitä, millä tavoin *säännöstely sopeutui Perhonjoen alajuoksun käyttöön ja sen suunnitteluun muutoinkin*. Kun käytettävissä olevan selvityksen perusteella ei voitu ratkaista, olivatko luvan myöntämisen edellytykset olemassa lyhytaikaisen säännöstelyn osalta, KHO kumosi vesioikeuden päätökset ja palautti asiat vesioikeudelle uudelleen käsiteltäviksi. Asioita uudelleen käsitellessään vesioikeuden tuli hankkia muun ohella KHO:n päätöksessä mainitut selvitykset.

Ratkaisun perusteella on pääteltävissä, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset on selvitettävä lupaa myönnettäessä. Tällöin on otettava huomioon myös säännöstelyyn vesistön muu käyttö.

2.3 KHO 4.12.1984

KHO 4.12.1984/5677, diaarinumero: 2728/65/82, antopäivä: 4.12.1984, taltio: 5677

Voimalaitoksen rakentamista ym. muuta koskevassa asiassa olivat katselmuksen toimitusmiehet antaneet lausunnon vuonna 1957. Vuonna 1981 hakija oli muuttanut hakemustaan esittäen tehtäväksi yläpuolisen järven säännöstelystä aikaisemmin annettuun päätökseen *eräitä muutoksia*, jotka olisivat mahdollistaneet voimalaitoksen padolla suoritettavan *vuorokausi- ja viikkosäännöstelyn*. Vesioikeus katsoi, ettei säännöstelymääräysten muutos voinut vaikuttaa muiden etuun tai oikeuteen niin, että erillistä tiedoksi antamista olisi ollut pidettävä tarpeellisena. Päätöksellään vesioikeus

muun ohella muutti mainittua säännöstelypäättöstä. Voimalaitosta koskevaan lupaan vesioikeus liitti määräyksen kalakannan säilyttämiseksi suoritettavasta maksusta.

Kahden kalastuskunnan haettua vesioikeuden päätöksen purkamista kalakannan turvaamista koskevan määräyksen osalta KHO katsoi, että hakijan mainittu hakemuksen muutos saattoi vaikuttaa kalastuskuntien oikeuteen tai etuun sekä että kalastuskuntien kuulematta jääminen oli voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen kalakannan turvaamista koskevan määräyksen osalta erityisesti siltä osin kuin määräys johtui säännöstelymääräysten muuttamisesta, ja myös tuon muuttamisen osalta. KHO purki vesioikeuden päätöksen vaaditulta osalta ja palautti asian siltä osin vesioikeudelle uudelleen käsiteltäväksi. Vesioikeuden päätös purettiin myös siten, että vesioikeus voi tehdä säännöstelypäättöksen muuttamista koskevaan osaan sellaisia muutoksia, jotka vesioikeus hankittavien uusien selvitysten johdosta ehkä katsoi kalakannan säilyttämistä silmällä pitäen tarpeellisiksi.

Ratkaisu on linjassa edellä selostettujen kahden päätöksen kanssa. Vuorokausi- ja viikkosäännöstelyn vaikutukset tulee lupakäsittelyssä selvittää.

2.4 KHO:2005:7 (Uljuu)

Keskeisin lyhytaikaissäännöstelyä koskeva korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu annettiin vuonna 20015 koskien Uljuun tekoaltaan säännöstelyn tarkistamista tuolloin voimassa olleen vesilain 8 luvun 10 b §:n nojalla. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa todetaan mm. seuraavaa:

Asiassa oli kysymys vesilain 8 luvun 10 b §:ssä tarkoitetusta vesistön säännöstelyyn vuonna 1968 annetun luvan säännöstelymääräysten tarkistamisesta. Lupapäätöksen katsottiin *oikeuttaneen vain vuosisäännöstelyyn*. Kun tosiasiallisesti suoritettuun, vesilain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja *haittoja aiheuttaneeseen vuorokausisäännöstelyyn ei ollut lupaa*, sen varaan laskettua hyötyä ei voitu ottaa huomioon harkittaessa lupaehdon tarkistamisen edellytyksiä vesilain 8 luvun 10 b §:n 3 momentin mukaisesti. Sanotunlaiseen lyhytaikaissäännöstelyyn perustunut hyöty ei ollut etuus, jonka saavuttamatta jääminen olisi ollut korvattava voimalaitoksen omistajalle.

Kysymys myös *säännöstelyluvan alkuperäisestä tarkoituksesta* ja sen säilymisestä, tarkistamisesta yleisen edun kannalta saatavasta hyödystä, valtion viranomaisen ja voimalaitosyhtiön välillä tehdyn yhteistoimintasopimuksen oikeudellisesta merkityksestä, alueellisen ympäristökeskuksen asemasta yleistä etua valvovana viranomaisena, säännöstelyluvan haltijana, edellä mainitun sopimuksen osapuolena ja laillisuusvalvontaviranomaisena, voimalaitosluvan haltijana olevan yhtiön asemasta säännöstelyluvan tarkistamisen edellytysten kannalta sekä korvausasian käsittelyjärjestyksestä.

Säännöstelysuunnitelmassa ja siihen viittaavassa lupapäätökseen sisältyvässä selostuksessa tarkoitetuista kaavailluista voimalaitoksista vain Uljuun

tekojärven yhteyteen rakennettu Uljuan voimalaitos *on sittemmin toteutunut*. Toisaalta Siikajoen alajuoksulla sijaitsevat jo säännöstelyluvasta päätettäessä vuonna 1941 rakennettu Ruukinkosken voimalaitos ja vuonna 1921 rakennettu Pöyrykosken voimalaitos.

Voimalaitoksen rakentamislupa

Tie- ja vesirakennushallituksen säännöstelylupahakemuksen ollessa vireillä vesioikeudessa Revon Sähkö Oy oli 12.10.1967 hakenut vesioikeudelta lupaa Uljuan voimalaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen. Voimalaitoslupa oli myönnetty yhtiölle 28.8.1969 eli 16.3.1968 annetun säännöstelyluvan jo saatua osittain muutettuna rahakorvauskysymyksiä lukuun ottamatta lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 8.5.1969 taltionumero 2742. Voimalaitoslupa on veden patoamisen ja juoksutusten osalta siten epäitsenäinen, että patoaminen ja juoksutus on sen lupaehdon 4 mukaan suoritettava tie- ja vesirakennushallitukselle säännöstelyyn jo annetun luvan mukaisesti. Ne muutokset, jotka säännöstelylupa mahdollisesti myöhemmin tehdään, koskevat lupaehdon mukaan veden patoamisen ja juoksutuksen osalta myös Uljuan voimalaitosta.

Säännöstely- ja voimalaitoslupien merkitys säännöstelyluvan tarkistamisen edellytysten kannalta

Voimataloushyödyn saavuttaminen ei edellä tarkoitetun lupapäätöksiä koskevan selvityksen mukaan ole ollut lähinnä tulvasuojeluun tähdänneen säännöstelyhankkeen vireilletulovaiheessa sen nimenomaisena tarkoituksena. Sittemmin säännöstelyluvan myöntämisharkinnassa on kuitenkin otettu huomioon myös voimataloudellinen hyöty, jota näin ollen voidaan pitää yhtenä hankkeen tarkoituksena. Tämä hyöty on tosin edellä selostetulla rakentamismahdollisuuksiin perustuvalla tavalla arvioitu vain yleisellä tasolla, konkreettisia voimalaitoksia ja niiden rakenneominaisuuksia yksilöimättä, sekä *lähtien siitä myöhemmin toteutumatta jääneestä olettamasta, että Siikajoen vesistö otetaan kokonaisuudessaan voimatalouskäyttöön*. Lupaharkinnassa huomioon otettu voimataloushyöty ei siten ole yksilöitynyt mihinkään nimenomaiseen voimalaitokseen tai sellaiselle myöhemmin annettuun lupaan. Kun otetaan huomioon edellä kohdassa 6.2.3.2 selostettu säännöstelyluvan ja Uljuan voimalaitoslupan keskinäinen ajallinen ja sisällöllinen suhde, säännöstelyluvan perusteella saatava voimataloushyöty Uljuan voimalaitoksen osalta ei muutoinkaan ole voinut määräytyä Revon Sähkö Oy:lle 28.8.1969 myönnetyn luvan sisällön perusteella.

Lyhytaikaissäännöstelyn asema ja merkitys

Vesilain 8 luvun mukaisesti toteutetut säännöstelyhankkeet ovat vielä 1960-luvulla säännönmukaisesti olleet *tavanomaisia vuosisäännöstelyjä*. Saadun selvityksen mukaan Uljuan voimalaitoksella on harjoitettu vuosisäännöstelyn ohella *myös tyypillistä lyhytaikaissäännöstelyä*, joka käytännössä on ollut energian arvon vuorokauden eri aikoina tapahtuvan vaihtelun hyödyntämiseen perustuvaa vuorokausisäännöstelyä. Uljuan tekoaltaan säännöstelyn *merkittävät*

haitat alapuolisella vesialueella ja sen rantakiinteistöillä ovat saadun selvityksen mukaan johtuneet erityisesti juuri lyhytaikaissäännöstelystä.

Etenkin Uljuan tekoaltaan talviaikainen lyhytaikaissäännöstely on muun muassa aiheuttanut tai lisännyt Uljuan voimalaitoksen alapuolisessa vesistössä laajalla alueella rantasyöpymiä ja tätä kautta sekä kiinteistöjen arvon alentumista että virkistyskäyttöhaittoja. Valtio on suojannut erityiseen käyttöön otettuja rantoja Lamujoella ja Siikajoella 1980-luvulta alkaen yhteensä noin viiden kilometrin matkalta. Talviaikana on aiheutunut haittoja myös muun muassa supon muodostumisesta ja jääkannen paksuuntumisesta. Kesäaikana lyhytaikaissäännöstelystä on alapuoliselle vesistölle aiheutunut haitallista vedenkorkeuden vaihtelua ja rehevöitymistä sekä haittaa kalastolle ja kalastukselle. Toisaalta viimeksi mainittuihin haittoihin ovat voineet vaikuttaa muutkin tekijät kuin säännöstely.

Uljuan voimalaitosta, jonka koneiston rakennusvirtaama on 30 m³/s, ei Revon Voima Oy:n ilmoituksen mukaan koneiston rikkoontumisvaaran vuoksi voida käyttää alle 12-14 m³/s virtaamilla. Tämä on tosiasiallisesti toteutuneessa säännöstelyssä johtanut lyhyisiin voimalaitoksen käyttöaikoihin ja etenkin Lamujoessa ja Siikajoen yläosalla nopeisiin virtaama- ja vedenkorkeusvaihteluihin. Viime vuosina Uljuan altaan lyhytaikaissäännöstelyä on toisaalta pyritty lieventämään, mikä osin on vähentänyt siitä aiheutuvia haittoja.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että lyhytaikaissäännöstely, jolla on *vesilain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja seurauksia*, edellyttää nimenomaisesti sitä koskevaa *vesilain 8 luvussa tarkoitettua lupaa*, jonka oikeudelliset edellytykset ratkaistaan itsenäisesti, riippumatta saman hankkeen vuosisäännöstelyyn annettavasta vesilain 8 luvun mukaisesta luvasta.

Edellä lausuttu huomioon ottaen Uljuan tekoaltaan *lyhytaikaissäännöstely edellyttää vesilain 1 luvun 15 §:n ja 8 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla siihen oikeuttavaa vesilain 8 luvun mukaista lupaa.*

Vesioikeuden 16.3.1968 antaman *säännöstelyluvan perustana oleva suunnitelma* tai asian asiakirjat muutoinkaan eivät osoita, että tuosta luvasta päätettäessä kysymys olisi oikeudellisesti ollut muusta kuin tuolloin ja myöhemminkin tavanomaisesta säännöstelystä eli *vuosisäännöstelystä*. Lyhytaikaissäännöstelystä koituvia ja sille ominaisia merkittäviäkin vesilain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja haittavaikutuksia *ei ole ennakoitu tai otettu huomioon lupapäätöksessä* sen enempää lupaharkinnassa kuin lupaehtojen tai korvausmääräysten asettamisessakaan.

Vesioikeuden 16.3.1968 antama säännöstelylupa tai muukaan asiassa annettu vesilain mukainen päätös ei ole oikeuttanut valtiota tai voimalaitoslupa haltijaa luvanvaraisen lyhytaikaissäännöstelyn suorittamiseen. Asiassa ei ole merkitystä sillä, onko lyhytaikaissäännöstelyä voitu suorittaa vuosisäännöstelyssä noudatettavaa säännöstelyluvan lupaehtoa 4 rikkomatta vai ei, tai sillä, ovatko vesilain mukaisessa lopputarkastusasiassa määrättyjen korvausten tai toimenpidevelvoitteiden syynä olleet myös lyhytaikaissäännöstelystä johtuneet

haitat. Asiassa ei ole merkitystä liioin sillä, onko Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus tai sen edeltäjä, jolla valvontaviranomaisen tehtävän ohella on muun muassa säännöstelyluvan haltijan ja edellä kohdassa 6.2.3.3 tarkoitetun sopimuksen osapuolen asema, puuttunut vesilain 21 luvussa tarkoitetulla tavalla säännöstelykäytäntöön vai ei.

3. Johtopäätökset

Rajoitan johtopäätökseni alla kahteen kysymykseen: onko vuorokausi- ja viikkosäännöstelyn harjoittaminen mahdollista Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksella ja mikäli vuorokausi- ja viikkosäännöstelystä aiheutuu vahinkoa, onko asiaan mahdollista saada korjausta. Nämä kysymykset liittyvät läheisesti toisiinsa.

Oikeudellisesti kysymys vuorokausi- ja viikkosäännöstelyn sallittavuudesta laitoksella on tulkinnanvarainen ja sekä oikeutta puoltavia että sen epääviä perusteita voidaan esittää. Laitoksen lupa- ja toteutushistoria on myös erikoinen ja sen käyttö on ainakin 1990-luvulle saakka ollut nähtävästi toisenlainen kuin nykyisin.

Laitokselta on voimassa olevan luvan perusteella juoksutettava vettä 0,8 m/s viikkokeskiarvona ympäri vuoden. Laitoksen voimassaolevat lupaehdot eivät sisällä nimenomaisia mainintoja lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamisesta. Laitoksen lupapäätöksissä ei mainita vuoden 1961 vesilain 8 luvun säännöksiä. Nähtävästi lupapäätöksiä annettaessa on 1950- ja 1960-lukujen käytännön mukaisesti pidetty silmällä ensisijaisesti voimalaitoksen rakentamista. Kuusinkijoen vesistön säännöstely laajemmin olisi tullut ratkaistavaksi laajempaan säännöstelyhankkeena, mikäli laajemmat rakentamissuunnitelmat olisivat toteutuneet. Ala-Vuotunkijärven säännöstelymääräykset on siis annettu Kuusinkijoen voimalaitoksen rakentamista koskevan luvan yhteydessä ja niitä on noudatettava luvan perusteella.

Vesioikeudellisen luvan hakija ei ole 1950- ja 1960-luvuilla toimittanut lupakäsittelyyn täsmennettyä esitystä juoksutuksen järjestämiseksi. Ylipäänsä hankkeen rakentamissuunnitelma on suppea. Laitoksen 1960-luvulla suoritettua vesilain mukaisessa katselmustoimituksessa toimitusinsinööri on todennut – nähtävästi Kuusinkijoen vesistön vesivoimarakentamisen muuttuneen tilanteen vuoksi – Ala-Vuotunkijärveä voitavan käyttää vain vuorokausi- ja viikkosäännöstelyyn puuttuvan säännöstelytilavuuden vuoksi. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös vuodelta 1970 perustuu juoksutuksen osalta toimitusinsinöörin lausuntoon ja sen perusteisiin, koska toimitusinsinöörin esitys 0,8 m³/s juoksutuksesta viikkokeskiarvona hyväksyttiin ja vesioikeuden määräämää lupahtoa muutettiin.

Edellä olevan perusteella näyttää siltä, että on olemassa painavahkoja perusteita katsoa Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen luvan mahdollistavan laitoksen käytön lyhytaikaiseen sähkövoiman tuotantoon.

Toiseen suuntaan puhuvia perusteita voidaan myös esittää. Vallitseva käytäntö ainakin vuoteen 1993 näyttää olleen se, että laitoksella juoksutettiin Ala-Vuotunkijärven tulovirtaamaa ja laitosta ei juurikaan käytetty lyhytaikaissäätöön.

Tämä lienee myös alkuperäisen hakemussuunnitelman mukainen tarkoitus, koska alkuperäinen rakennussuunnitelma olisi mahdollistanut suuremman säännöstelytilavuuden rakentamisen ja siis paremmat mahdollisuudet vuosisäännöstelyn hyväksikäyttöön Kuusinkijoen vesistöissä. Kysymys on siis oikeudellisesti siitä, mihin ja millaiseen suunnitelmaan vesioikeudellinen lupa perustuu. Edellä selostetussa korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä merkitystä on annettu seuraaville seikoille:

- lyhytaikaissäännöstely tulisi sallia lupaehdoissa nimenomaisesti
- lyhytaikaissäännöstelyyn tulisi antaa erikseen vesilain mukainen lupa
- lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset (mukaan lukien vahinkoseuraamukset) tulisi arvioida.

Nämä seikat näyttäisivät sen laatusilta, että Kuusinkijoen Myllykosken voimassa olevat luparatkaisut sisältävät puutteellisuuksia. Voimassa olevat luvat eivät sisällä nimenomaisia määräyksiä vuorokausi- tai viikkosäännöstelystä.

Pitkään jatkuneen juoksutuskäytännön, jota harjoitettiin ainakin 1990-luvulle saakka, merkitys on kahdensuuntainen. Pitkään jatkunut käytäntö luo säännöstelyhankkeen osallisille perusteltuja odotuksia. Osalliset ja vesiluonto sopeutuvat vallitsevaan olotilaan. Pitkään jatkuneella käytännöllä voi olla merkitystä, jos lupamääräyksiä halutaan muuttaa. Toisaalta pelkkä käytäntö, eli tässä asiassa juoksutuskäytäntö, ei tee vallitsevaa olotilaa lailliseksi. Laillisuus määräytyy voimassa olevan lainsäädännön ja lupapäätösten perusteella, kuten korkeimman hallinto-oikeuden Uljuua koskevassa vuosikirjaratkaisussa linjataan.

Tässä asiassa on kysymys viime kädessä laillisuusharkinnasta, siis siitä onko lupapäätöksen nojalla harjoitettava toiminta (viime kädessä rikosoikeudellisesti) kiellettyä vai sallittua. Laillisuusharkinta tulee lopullisesti ratkaistavaksi rikosprosessissa, jossa sovelletaan in dubio pro reo-periaatetta. Toisin sanoen epäselvissä tilanteissa toiminta tulee katsoa rikosoikeudellisesti mieluummin sallituksi kuin kielletyksi. Ympäristö- ja vesioikeus sisältävät erikseen säännökset, jotka mahdollistavat epäselvien tilanteiden saattamisen lupaviranomaisen käsiteltäväksi ennen rikosprosessia.

Katson arvioituani edellä selostettuja seikkoja, että Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen käyttäminen vuorokausi- ja viikkosäännöstelyyn on luvan puitteissa ja sitä noudattaen sallittua. Katson, että laitoksen käyttö lyhytaikaissääntöön ja siitä aiheutuvat vahingolliset seuraamukset on tarkoituksenmukaista ratkaista vesilain 19 luvun 7 §:n mukaisella säännöstelyn lupaehtojen tarkistamista koskevalla menettelyllä, jossa edellä selostetut laitoksen käyttöön, siitä aiheutuviin vahingollisiin seurauksiin ja laitoksen lupahistoriaan liittyvät seikat voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon.

Matti Hepola